

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษา
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

THE DEVELOPMENT GUIDELINE TOWARDS THE IDEAL
CHARACTERISTICS OF THE GRADUATES ACCORDING TO
THE QUALIFICATIONS FRAMEWORK OF UNDERGRADUATE
STUDENTS IN THE PUBLIC ADMINISTRATION PROGRAM,
UBON RATCHATHANI RAJABHAT UNIVERSITY

¹ปรีดี ทুমเมฆ และ ²สุมิตรชา ซาเสน

¹Preedee Thummake and ²Sumitcha Sasen

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ประเทศไทย

Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand.

¹preedee.2525@hotmail.com, ²t-u@hotmail.com

Received December 25, 2020; Revised February 12, 2021; Accepted March 20, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ และเพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิของนักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี โดยทำการศึกษา 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 260 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการนำแบบสอบถาม วิเคราะห์เชิงพรรณนาเพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 สร้าง

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนานักศึกษา กรรมการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่ง ได้จากการเลือกแบบเจาะจง ทั้งหมด 9 คน ผลการวิจัยพบว่า 1. คุณลักษณะบัณฑิตที่พึง ประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิของนักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ คณะ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านภูมิหลังของนักศึกษา ด้าน ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิง ตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี 2. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิต 5 ด้าน โดยใช้กิจกรรมแบบบูรณาการ คือ 1) กิจกรรมรู้จักตัวเอง/วิเคราะห์ตนเอง/เข้าใจตนเอง เพื่อเข้าใจ ความเป็นตัวเอง และพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนตนเองให้ดียิ่งขึ้น 2) กิจกรรมคุณธรรมจริยธรรม เพื่อพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของตนเอง ให้นักศึกษามีความพอดีที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม สාරวมกาย วาจา ใจ 3) กิจกรรมปรับบุคลิกภาพเพื่อพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึง ประสงค์ของตนเอง ให้นักศึกษาเกิดความมั่นใจและมีบุคลิกภาพที่ดี 4) กิจกรรมต้นแบบ ของ คนประสบความสำเร็จ ให้นักศึกษาได้ศึกษาและเรียนรู้จากคนที่เป็นต้นแบบในด้านการประสบ ความสำเร็จในชีวิตและสร้างแรงบันดาลใจ 5) กิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึง ประสงค์ ให้นักศึกษาได้ศึกษาวิธีการและกระบวนการต่างๆ และ 6) กิจกรรมพัฒนาศักยภาพและ คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ให้นักศึกษาได้แสดงความสามารถตามความถนัด พัฒนา ศักยภาพและความตระหนักรู้ในคุณค่าของตนเอง

คำสำคัญ: การพัฒนา, คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์, กรอบมาตรฐานคุณวุฒิ

Abstract

This research aimed to study the ideal characteristics of the graduates according to the qualifications framework and to create a guideline to develop the undergraduate students towards the ideal characteristics of the graduates according to the qualifications framework in the Public Administration Program of Ubon Ratchathani Rajabhat University. There were 2 phases of this study including: Phase 1, a study on the ideal characteristics of the graduates according to the qualifications framework. The sample consisted of 260 students in the Public Administration Program. The instruments used for gathering the data were questionnaires with 5 levels of rating scale. General data were analyzed through descriptive analysis. Statistics used were average, percentage, and standard deviation; Phase 2, creation of development guideline for the undergraduate students towards the ideal characteristics of the graduates according to the qualifications framework in the Public Administration Program. The nine informants were purposively

selected including members of the program committee and related personnel in student development. Results of the research were as the followings: 1. The ideal characteristics of the graduates according to the qualifications framework of the students in the Public Administration Program of Ubon Ratchathani Rajabhat University consisted of 6 aspects including: moral and ethics; knowledge; cognitive skills; background of students; interpersonal skills and responsibility; and numerical analysis, communication and information technology skills. 2. The guideline for developing the undergraduate students towards the ideal characteristics of the graduates in 5 aspects consisted 6 integrated activities including: 1) enhancement in knowing, analyzing and understanding oneself and being ready to adapt and improve oneself; 2) moral and ethical activities for developing the ideal characteristics of oneself according to the qualifications framework that the students morally and ethically behaved in body, speech and mind; 3) personality adaptation towards ideal characteristics of the graduates according to the qualifications framework that made the students feel confident and have a good personality; 4) role model learning from successful persons for the inspirations of the students; 5) learning related methods and processes in developing the ideal characteristics of the graduates according to the qualifications framework; 6) developing potentials and ideal characteristics of the graduates according to the qualifications framework that the students could show their aptitude skill, develop their potentials and realize the value of oneself.

Keyword: Development, the Ideal Characteristics of the Graduates, the Qualifications Framework

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในหมวด 5 ที่ว่าด้วยการบริหารและการจัดการศึกษา มาตรา 34 ได้กำหนดให้คณะกรรมการการอุดมศึกษามีหน้าที่พิจารณาเสนอมาตรฐานการอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยคำนึงถึงความเป็นอิสระและความเป็นเลิศทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษา คณะกรรมการการอุดมศึกษาจึงได้จัดทำมาตรฐานการอุดมศึกษาเพื่อใช้เป็นกลไกระดับกระทรวง ระดับคณะกรรมการการอุดมศึกษา และระดับหน่วยงาน เพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบายการพัฒนาการอุดมศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาต่อไป (จรรโลง พิรุณ, 2560 : 94-95) มาตรฐานการอุดมศึกษาที่ปรากฏตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ 7 สิงหาคม 2549 ประกอบด้วยมาตรฐาน 3 ด้าน ได้แก่ มาตรฐานด้านคุณภาพ

บัณฑิต มาตรฐานด้านการบริหารจัดการการอุดมศึกษา และมาตรฐานด้านการสร้างและพัฒนาศักยภาพความรู้และสังคมแห่งการเรียนรู้ มาตรฐานย่อยทั้ง 3 ด้านนี้ อยู่ในมาตรฐานการศึกษาของชาติที่ประกอบด้วยมาตรฐานย่อย 3 มาตรฐานเช่นกัน คือ มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก มาตรฐานที่ 2 แนวทางการจัดการศึกษา มาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้ คณะกรรมการการอุดมศึกษาได้จัดทำมาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2551 เพื่อนำไปสู่การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาตามกลุ่มสถาบันที่มีปรัชญาวัตถุประสงค์และพันธกิจในการจัดตั้งที่แตกต่างกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ประกอบด้วยมาตรฐานหลัก 2 ด้าน คือ มาตรฐานด้านศักยภาพและความพร้อมในการจัดการศึกษา และมาตรฐาน ด้านการดำเนินการตามภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาและกำหนดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่ม ก วิทยาลัยชุมชน กลุ่ม ข สถาบันที่เน้นระดับปริญญาตรี กลุ่ม ค สถาบันเฉพาะทาง และกลุ่ม ง สถาบันที่เน้นการวิจัยขั้นสูงและผลิตบัณฑิตระดับบัณฑิตศึกษาโดยเฉพาะระดับปริญญาเอก นอกจากนั้น ยังได้จัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการอุดมศึกษาและเพื่อเป็นการประกันคุณภาพบัณฑิตในแต่ละระดับคุณวุฒิและสาขาวิชา โดยกำหนดให้คุณภาพของบัณฑิตทุกระดับคุณวุฒิและสาขาวิชาต้องเป็นไปตามมาตรฐานผลการเรียนรู้อย่างน้อย 5 ด้าน คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับปริญญาตรี, 2554 : 30)

ตามประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง แนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 ได้กำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้แต่ละด้านของแต่ละระดับคุณวุฒิ โดยในระดับปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งต้องกำหนดเป้าหมายและดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะครอบคลุมอย่างน้อย 5 ด้าน ดังนี้ (1) คุณธรรม จริยธรรม (Ethics and Moral) สามารถจัดการปัญหาทางคุณธรรม จริยธรรม และวิชาชีพโดยใช้ดุลยพินิจทางค่านิยม ความรู้สึกของผู้อื่น ค่านิยมพื้นฐาน และจรรยาบรรณวิชาชีพ แสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม อาทิ มีวินัย มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต เสียสละ เป็นแบบอย่างที่ดี เข้าใจผู้อื่น และเข้าใจโลก เป็นต้น (2) ความรู้ (Knowledge) มีองค์ความรู้ในสาขาวิชาอย่างกว้างขวางและเป็นระบบ ตระหนักรู้หลักการและทฤษฎีในองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง สำหรับหลักสูตรวิชาชีพ มีความเข้าใจเกี่ยวกับความก้าวหน้าของความรู้เฉพาะด้านในสาขาวิชาและตระหนักถึงงานวิจัยในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาและการต่อยอดองค์ความรู้ ส่วนหลักสูตรวิชาชีพที่เน้นการปฏิบัติ จะต้องตระหนักในธรรมเนียมปฏิบัติ กฎระเบียบ ข้อบังคับที่เปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์

(3) ทักษะทางปัญญา (Cognitive Skills) สามารถค้นหาข้อเท็จจริง ทำความเข้าใจและสามารถประเมินข้อมูลแนวคิดและหลักฐานใหม่ๆ จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย และใช้ข้อมูลที่ได้ในการแก้ไขปัญหาและงานอื่นๆด้วยตนเอง สามารถศึกษาปัญหาที่ค่อนข้างซับซ้อนและเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขได้อย่างสร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงความรู้ทางภาคทฤษฎี ประสบการณ์ทางภาคปฏิบัติ และผลกระทบจากการตัดสินใจ สามารถใช้ทักษะและความเข้าใจอันถ่องแท้ในเนื้อหาสาระทางวิชาการและวิชาชีพ สำหรับหลักสูตรวิชาชีพนักศึกษาสามารถใช้วิธีการปฏิบัติงานประจำและหาแนวทางใหม่ในการแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม

(4) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (Interpersonal Skills and Responsibility) มีส่วนช่วยและเอื้อต่อการแก้ปัญหาในกลุ่มได้อย่างสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะเป็นผู้นำหรือสมาชิกของกลุ่ม สามารถแสดงออกซึ่งภาวะผู้นำในสถานการณ์ที่ไม่ชัดเจนและต้องใช้นวัตกรรมใหม่ๆ ในการแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มในการวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างเหมาะสม บนพื้นฐานของตนเองและของกลุ่ม รับผิดชอบในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งพัฒนาตนเองและอาชีพ

(5) ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี (Numerical Analysis, Communication and Information Technology Skills) สามารถศึกษาและทำความเข้าใจในประเด็นปัญหา สามารถเลือกและประยุกต์ใช้เทคนิคทางสถิติหรือคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมในการศึกษาค้นคว้าและเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประมวลผล แปลความหมาย และนำเสนอข้อมูลข่าวสารอย่างสม่าเสมอ สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในการพูด การเขียน สามารถเลือกใช้รูปแบบของการนำเสนอที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มบุคคลที่แตกต่างกันได้ (ศูนย์สนับสนุนและพัฒนาการเรียนการสอน, 2560 : 4-6)

สำหรับบทบาทของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบัน หากจะมองในภาพรวมแล้ว มี 2 บทบาท คือ การเรียน ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่หลัก นักศึกษาจะต้องเป็นผู้ใฝ่หาความรู้เพื่อให้ได้มาซึ่งประสบการณ์ชีวิตและเมื่อสำเร็จการศึกษาไปแล้วจะต้องเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ เพื่อออกมารับใช้สังคมตามสาขาวิชาที่ตนศึกษา อีกประการหนึ่งซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่รอง คือ งานอาสาสมัคร เป็นงานเสริมที่ทำหาความสามารถของนักศึกษา เป็นการฝึกการทำงานร่วมกัน ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี เช่น การเป็นผู้นำ ประธานสภานักศึกษา เป็นการฝึกการทำงานร่วมกัน ประธานชมรมฯ งานดังกล่าวจะหล่อหลอมให้นักศึกษาเกิดความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ฝึกการทำงานในระบอบประชาธิปไตยทำงานร่วมกัน ก่อให้เกิดการทำงานที่โปร่งใสตามหลักของการบริหารบ้านเมืองหลักของธรรมาภิบาล (หลักธรรมรัฐ 6 ประการ เช่น หลักนิติธรรม คุณธรรม ความโปร่งใส ความมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบและความคุ้มค่า) นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมอื่นๆที่สามารถส่งเสริมการพัฒนาบัณฑิต ซึ่งแต่ละสถาบันมีรูปแบบของการจัดที่แตกต่างกันออกไป เช่น สโมสรนักศึกษาประจำคณะฯ ชมรมต่างๆ ทั้งนี้เพื่อเป็นศูนย์กลางการดำเนินกิจกรรมร่วมกันของนักศึกษาและเป็นสื่อกลางในการ

ติดต่อประสานงาน กิจกรรมดังกล่าวจะต้องอยู่ภายใต้ความเห็นชอบของคณะกรรมการ
กิจการนักศึกษา (รัชชัย ชินวงศ์, 2561:16)

จากสิ่งที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น จึงเห็นได้ว่านักศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนา
ระบบการเรียนการสอนให้เกิดคุณภาพ ผู้วิจัยในฐานะผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน
และเป็นกรรมการประจำหลักสูตร จึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิต
ที่พึงประสงค์ของนักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เพื่อเป็นกลไกหรือเครื่องมือในการนำแนวนโยบายการ
พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
เกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาของชาติและมาตรฐานการอุดมศึกษาไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็น
รูปธรรมด้วยการนำไปเป็นหลักในการพัฒนาหลักสูตรกระบวนการเรียนการสอนและการ
ประเมินผล การเรียนรู้ของนักศึกษา เพื่อกำหนดเป้าหมายในการผลิตบัณฑิตให้ชัดเจนโดย
กำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ของบัณฑิตที่คาดหวังในสาขาวิชา และเพื่อให้
สถาบันอุดมศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญในสาขาได้ใช้เป็นหลักและเป็นแนวทางในการ
วางแผนปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการจัดการศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษาหลักสูตรรัฐ
ประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
2. เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษาหลักสูตรรัฐ
ประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษาหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี มี
วิธีดำเนินการวิจัย 2 ระยะตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสน
ศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ประชากร คือ
นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราช
ภัฏอุบลราชธานี จำนวน 800 คน (สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน, 2560 : 35) กลุ่ม
ตัวอย่าง จำนวน 260 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krajcie and Morgan
และสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (ธีรวิทย์ เอกะกุล, 2550 : 140) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามแบบ

มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการนำแบบสอบถามไปให้กลุ่มเป้าหมายตอบ การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Method) เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนานักศึกษา กรรมการบริหารหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ 1) กรรมการบริหารหลักสูตร 3 คน 2) บุคลากรสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน 2 คน 3) สโมสรนักศึกษา 1 คน 4) ตัวแทนนักศึกษาประจำหลักสูตร 3 คน รวมทั้งหมด 9 คน

ผลการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จำแนกเป็นรายด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) เมื่อพิจารณาในรายด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.25$) รองลงมาคือ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.23$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านความรู้ ($\bar{X} = 3.82$) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.01	0.81	มาก
2. ด้านความรู้	3.82	0.84	มาก
3. ด้านทักษะทางปัญญา	4.09	0.77	มาก
4. ด้านภูมิหลังของนักศึกษา	3.97	0.81	มาก
5. ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ	4.25	0.74	มากที่สุด
6. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี	4.23	0.65	มากที่สุด
โดยภาพรวม	4.06	0.77	มาก

ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จำแนกเป็นรายด้าน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$) เมื่อพิจารณาในรายด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความเป็นต้นแบบของอาจารย์ผู้สอน ($\bar{X} = 4.32$) รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.29$) และการสนับสนุนให้นักศึกษาพัฒนาตนเอง ($\bar{X} = 4.25$) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นโยบายมุ่งใจเพื่อพัฒนาศักยภาพในตนเองของนักศึกษา ($\bar{X} = 4.01$) ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จำแนกเป็นรายด้าน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
มิติด้านอาจารย์ผู้สอน			
1. ความเป็นต้นแบบของอาจารย์ผู้สอน	4.32	0.76	มากที่สุด
2. การติดตามเอาใจใส่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง	4.11	0.72	มาก
มิติด้านมหาวิทยาลัย			
1. การจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาอย่างต่อเนื่อง	4.29	0.73	มากที่สุด
2. การสนับสนุนให้นักศึกษาพัฒนาตนเอง	4.25	0.66	มากที่สุด
3. นโยบายมุ่งใจเพื่อพัฒนาศักยภาพในตนเองของนักศึกษา	4.01	0.79	มาก
โดยภาพรวม	4.20	0.73	มาก

2. เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี พบว่า แนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ (1) การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ปัญญาหรือความรู้ (Wisdom) หมายถึง รู้ว่าอะไรดีอะไรไม่ดี ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะและแสดงออกด้านคุณธรรม จริยธรรมอันดีได้อย่างเต็มที่ และส่งเสริมการยึดมั่นในหลักคุณธรรม จริยธรรมการตั้งใจเรียนและประพฤติปฏิบัติดีของนักศึกษา (2) การพัฒนาด้านความรู้ การจัดการรวมอย่างกว้างๆ เกี่ยวกับการจัดโครงสร้างและเนื้อหาสาระในการเรียนการสอนไว้ล่วงหน้า และเมื่อมีข้อมูลใหม่เพิ่มขึ้นควรเชื่อมโยงกับเนื้อหาที่จัดไว้แล้วนั้น และเชื่อมโยงกับความรู้เดิมของนักศึกษา เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและนำมาใช้ (3) การพัฒนาด้านทักษะทางปัญญา การพัฒนาความคิดรวบยอด รวมทั้งหลักการทางทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติ การวิเคราะห์สถานการณ์และแก้ไขปัญหาต่างๆ เป็นลำดับขั้นตอนตามแผนที่วางไว้และต้องฝึกปฏิบัติในหลายสถานการณ์ รวมทั้งที่คล้ายคลึงกับสถานการณ์ที่คาดว่าจะได้

ใช้ในอนาคตเพื่อช่วยในการถ่ายทอดความรู้และนำไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ตามความเหมาะสม (4) การพัฒนาด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้วิเคราะห์พฤติกรรมของตนเองในสภาพแวดล้อมที่เอื้อ และสามารถพัฒนาเป็นหลักในการแสดงพฤติกรรมของตนเอง การพัฒนาความสามารถและความรับผิดชอบสำหรับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (5) การพัฒนาด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี นักศึกษาที่เข้าเรียน ในระดับอุดมศึกษาอาจมีความสามารถต่างกันในการใช้ทักษะด้านการวิเคราะห์เชิงตัวเลขและการสื่อสาร ซึ่งบางคนต้องได้รับการสอนเป็นพิเศษ ทั้งนี้ อาจทำได้โดยการสอนโดยตรงร่วมกับการฝึกปฏิบัติ และควรให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาทักษะเหล่านี้ตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่คาดหวังซึ่งสูงขึ้นตามลำดับ นอกจากนี้การพัฒนาความเป็นต้นแบบของอาจารย์ผู้สอน อาจารย์ต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นคนต้นแบบครบทั้ง 3 ด้าน คือ กาย จิตและปัญญาหรือศีล สมาธิ ปัญญา การพัฒนาการติดตามเอาใจใส่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง จัดทำระบบและกลไกการติดตามประเมินผลการพัฒนา ศักยภาพของนักศึกษา โดยเฉพาะศักยภาพอื่นๆ นอกเหนือจากการเรียน หรือการนำเอาศาสตร์ที่เรียนไปเป็นฐานในการพัฒนาศักยภาพของตนเองให้ดีขึ้น การพัฒนาการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมและสนับสนุนให้นักศึกษารู้จักคิดและสร้างสรรค์กิจกรรมในแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้รับจากการทำกิจกรรม เป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการใช้ชีวิตในอนาคต การพัฒนานโยบายมุ่งใจเพื่อพัฒนาศักยภาพ ในตนเองของนักศึกษา หน่วยงานทางการศึกษา ควรกำหนดนโยบายหรือกิจกรรมที่ ส่งเสริมให้นักเรียนค้นพบศักยภาพที่แท้จริงภายในตนเอง

อภิปรายผล

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี ผู้วิจัยสามารถสรุปผล การวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า (1) ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในตนเอง (ริตนะ ปัญญาภา, 2561 :สัมภาษณ์) ให้ปัญหาอุปสรรคหรือความทุกข์เป็นแรงบันดาลใจ เผชิญกับชีวิตอย่างตื่นตัวและมองโลกในแง่ดี ใช้บทเรียนชีวิตสอนและกระตุ้นเตือนตัวเอง ผู้วิจัยพบว่า การเรียนรู้ศึกษาประวัติ การทำงานและผลงานของบุคคลที่เป็นแรงบันดาลใจ ทั้งที่รู้จักเป็นการส่วนตัว และบุคคลที่มีชื่อเสียง เรียนรู้การทำงานของบุคคลที่เป็นที่รัก เช่น บิดามารดาที่ผ่านความลำบากในการสร้างชีวิตมาจนประสบความสำเร็จและมองให้เป็นแบบอย่างและแรงบันดาลใจในการทำงาน วางเป้าหมายชีวิตให้ชัดเจน และต้องยึดเป้าหมายนั้นให้มั่นคง (2) ปัจจัยด้านนโยบายมุ่งใจเพื่อพัฒนาศักยภาพในตนเองของนักศึกษา

(มาลี ไชยเสนา, 2561 : สัมภาษณ์) นักศึกษาจะเกิดคุณสมบัติสำคัญ คือ ความเชื่อในอำนาจตน ว่าผลดีหรือผลเสียต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองนั้นมีสาเหตุมาจากการกระทำของตนเอง และสอดคล้องกับความต้องการ (รัตนะ ปัญญาภา, 2559 : สัมภาษณ์) ทำอย่างไรนักศึกษาจะใช้หลักคิดที่ถูกต้องว่า การเอาชนะตัวเองให้ได้ คือ ชัยชนะที่ยอดเยี่ยม (อตตา ทเว ชิต์ เสยโย) และการจะก้าวพ้นปัญหาและความทุกข์ยากได้ต้องทำด้วยความเพียรเท่านั้น ผู้วิจัยพบว่ามีมหาวิทยาลัย ต้องประสานกับคณะและหลักสูตร ร่วมกำหนดนโยบายสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาศักยภาพของนักศึกษา (3) ปัจจัยด้านการเรียนรู้โดยการลงมือทำ มีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้แบบใฝ่รู้ (Active Learning) เป็นการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะความคิดระดับสูงอย่างมีประสิทธิภาพช่วยให้ผู้เรียนวิเคราะห์สังเคราะห์และประเมินข้อมูลในสถานการณ์ใหม่ได้ดีในที่สุดจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจจนสามารถขึ้นนำตลอดชีวิตในฐานะ ผู้ฝึกใฝ่การเรียนรู้ (นิศานาจ โสภภาพ, 2561 : สัมภาษณ์) ผู้วิจัยพบว่า การพัฒนาการเรียนรู้โดยการลงมือทำ ควรออกแบบ/พัฒนา/ปรับปรุงหลักสูตร นอกจากจะมีแนวคิดทฤษฎีที่ต้องให้นักศึกษาเรียนแล้ว จะต้องเน้นกระบวนการเรียนรู้โดยการลงมือทำไปพร้อมๆ กันด้วย

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า กิจกรรมในการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์แบบบูรณาการทั้งหมด 6 กิจกรรม ดังนี้ (1) กิจกรรมรู้จักตัวเอง/วิเคราะห์ตนเอง/เข้าใจตนเอง ให้นักศึกษาได้นำเสนอข้อมูลอดีต-ปัจจุบัน-อนาคตของตนเอง ทำให้รู้จักตนเอง วิเคราะห์ตนเอง และเข้าใจความเป็นตนเองมากขึ้น และพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนตนเองให้ดียิ่งขึ้น (2) กิจกรรมคุณธรรมจริยธรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของตนเองให้นักศึกษามีความพหุที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม สාරวมกาย วาจา ใจและประพฤติปฏิบัติตนตามคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ (3) กิจกรรมปรับบุคลิกภาพเพื่อพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของตนเอง ให้นักศึกษามีบุคลิกภาพที่ดี รู้จักปรับปรุงตนเองทางด้านกายภาพตามที่วิทยากรและอาจารย์แนะนำ ทำให้นักศึกษาเกิดความมั่นใจและมีบุคลิกภาพที่ดี (4) กิจกรรมต้นแบบของคนประสบความสำเร็จและมีคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ให้นักศึกษาได้ศึกษาและเรียนรู้จากคนที่เป็นต้นแบบในด้านการประสบความสำเร็จในชีวิต รู้ถึงแนวคิด หลักการ วิธีการในการประสบความสำเร็จของวิทยากรและเป็นแรงบันดาลใจในการปฏิบัติต่อไป (5) กิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ให้นักศึกษาได้ศึกษาวิธีการและกระบวนการต่างๆ รวมถึงแบบกระบวนการของโครงการวัตถุประสงค์ในด้านความรู้และ (6) กิจกรรมพัฒนาศักยภาพและคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ให้นักศึกษาได้แสดงความสามารถตามความถนัด พัฒนาศักยภาพและความตระหนักรู้ในคุณค่าของตนเอง

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ได้องค์ความรู้ที่สำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี 5 ด้าน ได้แก่ มิติด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านความเป็นต้นแบบของอาจารย์ผู้สอน มิติด้านการติดตามเอาใจใส่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง มิติด้านมหาวิทยาลัย ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาอย่างต่อเนื่อง มิติด้านการสนับสนุนให้นักศึกษาพัฒนาตนเอง และมีมิติด้านนโยบายมุ่งใจเพื่อพัฒนาศักยภาพในตนเองของนักศึกษา ซึ่งจากการศึกษาผู้วิจัยพบว่าทั้งคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์และปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ต่างก็มีส่วนสำคัญในการพัฒนานักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์

เอกสารอ้างอิง

- จรรโลง พิรุณ. (2560). การศึกษาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสถานประกอบการในชุมชนแบบมีส่วนร่วม โปรแกรมสาขาวิชาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์: สถาบันวิจัยและพัฒนา.
- ธวัชชัย ชินวงศ์. (2561). บทบาทของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ในยุคโลกาภิวัตน์. สุรินทร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- ธีระวุฒิ เอกะกุล. (2550). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 5. อุบลราชธานี: วิทยาออฟเซทการพิมพ์.
- ศูนย์สนับสนุนและพัฒนาการเรียนการสอน. (2560). คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามที่คณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด. (ออนไลน์) (อ้างถึงเมื่อ 12 มีนาคม 2561) จาก <http://isdc.rsu.ac.th/weblog/25>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ. (2554). แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน. (2560). รายงานนักศึกษาประจำปีการศึกษา 2560. อุบลราชธานี: โรงพิมพ์วิทยาการพิมพ์.

นิศานาจ โสภภาพล. รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและประกันคุณภาพ มหาวิทยาลัยราช
ภัฏอุบลราชธานี (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2561)

มาลี ไชยเสนา. รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี (สัมภาษณ์ เมื่อวันที่
18 พฤษภาคม 2561)

รัตน์ะ ปัญญาภา. รองศาสตราจารย์ภาควิชาปรัชญา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี (สัมภาษณ์
เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2561)

